

overleg met of tegen de opinie van de bondgenooten aldus een raad te geven, die door de wijze waarop hij gegeven werd, schadelijk moest werken op de eensgezindheid der beweging, stelt onze partij zich, in den persoon van haar hoofdredakteur, tegenover de beweging, los van de anderen, volgt zij een eigen weg.

Dat is het in zijn handelwijze wat verontwaardiging wekt en rechtvaardiging eischt; dat is in strijd met wat goede socialisten betaamt enz."

Men ziet, dat Pannekoek niet geschreven had dat Troelstra een verrader was. „Uw daad is weinig minder dan verraad," wanneer ik dit zeg tegen iemand, dan veroordeel ik het gehalte van zijn daad, *zonder over de bedoeling van den dader te oordeelen*. Als ik zeg: „gij zijt een verrader", dan kan dit niet anders beteekenen, dan dat ik geloof dat gij opzettelijk verraden hebt. Dit laatste nu had Pannekoek niet geschreven.

Maar Pannekoek schreef ten overvloede in dat ingezonden stuk:

„Het is ons geen oogenblik ingevallen te meenen, dat hij (Troelstra) zich door onzuivere beweegredenen liet leiden. Wij schrijven zijn verkeerde houding toe aan gemis aan inzicht, niet overzien van den toestand... enz. *Aan persoonlijke goede trouw wordt niet getwijfeld...* Troelstra heeft de beweging op zijne wijze willen dienen, maar als die wijze verkeerd is, mogen wij den wil niet voor de daad neemen, enz."

Men ziet uit de door ons gecursiveerde woorden: Pannekoek heeft juist *niet* Troelstra voor een verrader gescholden.

Maar die beschuldiging deed dienst om de arbeiders tegen de Marxisten op te hitsen, om het Marxisme onschadelijk en de baan geheel vrij te maken voor het Opportunisme. Deze politieke uitwerking had de valsche voorstelling van Troelstra *bij zijn eigen partij*.

Troelstra schrijft in zijn brieven van Juli 1905, dat

„de soc. dem. Kamerleden bekrieweld, bekritikasterd, uit pure Marxisterigheid vaak zoo wat uit de hoogte behandeld" zijn geworden door de Marxisten.

Het Partijbestuur, dat onderzocht heeft of dit waar

is, schreef hierover in zijn rapport, dat de kamerfractie op de vraag van het P. B. geantwoord heeft:

„dat de Kamerfractie niemand beschuldigd heeft en in zake dit verzoek dus niets heeft te staven.” „Zoo kon het P. B.” zegt het rapport, „dit punt hiermede als voldoende toegelicht en afgehandeld beschouwen.”

Troelstra's beschuldiging was onwaar. Maar zij had de uitwerking om aan de andere groote richting in de sociaaldemokratie, de principieele die de bourgeoisie bestrijdt zonder toenadering, den invloed en het gezag bij de arbeiders te ontrooven.

Troelstra schrijft in zijn artikelen van Juli 1905, dat hij door de Marxisten uit de redactie van „Het Volk” is gedrongen, en dat zij met oneerlijke middelen en in 't verborgen, „met wroeten” tegen hem hebben gestreden. Als bewijs haalt hij o. a. in zijn brochure aan, dat Van der Goes en Gorter in 1905 verborgen hadden gehouden, dat Troelstra wel hoofdredakteur wilde worden in plaats van Tak, en dat zij, dit verzwijgend, zijn kandidatuur hebben bestookt. Hij zegt:

„van de dwangpositie, die mij zelf het zwijgen oplegde, hebben de tegenstanders mijner kandidatuur een dankbaar maar weinig ridderlijk gebruik gemaakt, om hun doel te bereiken” (blz. 74).

(en op pag. 73): „Onridderlijk was de houding van Gorter, die op den avond van den dag, waarop ik mij in zijne tegenwoordigheid in het P. B. bereid had verklaard, de benoeming als hoofdredakteur te aanvaarden, in de afdeling Bussum bij de bespreking der candidaten alleen Mendels en Van der Goes, nevens Tak, noemde en de zaak aldus voorstelde, alsof er van mijn kandidatuur geen sprake was... In een schrijven van Gorter, waarin hij zijn houding nader motiveerde, gaf hij als reden op, dat hij meende, dat de besprekingen in het P. B. over mijne kandidatuur geheim waren.”

Hierop antwoord ik, wat ik op het congres in Utrecht reeds zeide:

„Ja, dat meende ik en dat meen ik nog! Niet alleen was er besloten de samenkomst van P. B. en „Nieuwe Tijd”-redactie niet te publiceeren, maar in de gecombineerde vergadering van het P. B. stelde ik zelf voor, dat *onmiddellijk* zou worden overgegaan tot bekendmaking in „Het Volk”: 1°. dat Tak aftrad, 2°. dat Troelstra zich disponibel

stelde. Bovendien wenschte ik openlijk Tak boven Troelstra aan te bevelen in ons orgaan. Het artikel waarin ik dit deed, had ik bij mij. Men antwoordde mij evenwel, dat men alleen zou mededeelen, dat Tak niet wenschte herbenoemd te worden. En zoo is het ook geschied. Mijn indruk was dus volkomen juist. Men wenschte voor het congres niet precies te zeggen hoe het stond; ook Troelstra heeft dit niet gedaan. In die omstandigheden had ik geen lust om Troelstra's candidatuur op eigen houtje publiek te maken, ik hield mijn artikel in den zak en deelde aan de afd. Bussum alleen mede, waarom ik persoonlijk Tak beter vond dan Troelstra." (Verslag van het Congres te Utrecht blz. 28).

Men ziet, het waren de Marxisten, die, niet zooals Troelstra hen beschuldigt, heimelijk stookten tegen zijn candidatuur voor het redacteurschap, — *het Marxisme heeft zulke middelen niet noodig*, — maar die juist aandrongen op publicatie van die candidatuur.

Ook wat Troelstra daarover schreef was dus onwaar, maar het had de uitwerking om de leden der S. D. A. P. tegen de Marxisten op te zetten en zoo het Marxisme ten onder te brengen.

Troelstra zegt in zijn brochure (blz. 39), enkele dagen voor het congres van Utrecht in 1906 verschenen, *zoo kort vóór het congres dat antwoorden niet meer mogelijk was*:

„Wat mij betreft, ik heb in de staking (van 1903) door het spoorwegpersoneel aangekondigd, niet (zooals de burgers) een *dwangmiddel*, om de aanneming der wetten te *verhinderen*, doch een demonstratie gezien.”

Dit is eene onwaarheid. Troelstra zelf had uit naam van het partijbestuur der S. D. A. P. de motie voorgesteld om zoo noodig te staken om de dwangwetten te *weren*. Troelstra zelf had dit in „Het Volk” uitgelegd met het woord: *afweren* 1), hij was dus de eerste geweest die van politieke dwangstakingen gesproken had. Er zou gestaakt worden, als de wetten kwamen, zoodra zij kwamen, om ze te „weren”, d. w. z. om de regeering te dwingen ze in te trekken of te verwerpen.

1) De arbeiders „leggen *ter afwering* daarvan (van de dwangwetten) hunne taak in het arbeidsproces neer.”

De staking zou dus wel degelijk, volgens den voorsteller zelf, een dwangmiddel tot verhinderd zijn. Men leze bovendien nog eens de uitingen van Troelstra zelf, aangehaald op pag. 22—24 van deze brochure: over den „vuurdoop”, „hard tegen hard”, de „schurkenstreek”, de „uitbarsting van de gansche Nederlandsche arbeidersbeweging”, deze strijd „dien alle georganiseerde arbeiders met geestdrift en leeuwenmoed aanvaardden” etc. etc. Men zal duidelijk zien, dat daar aan méér dan een demonstratie werd gedacht.

Wij zullen hierover niet veel spreken, de bewering van Troelstra is waarlijk te enorm onwaar. Maar zij had de werking, in zijn betoog tegen de Marxisten, van hen te beschuldigen dat zij zijn houding bij de staking ten onrechte hadden afgekeurd; van op het congres te Utrecht, waar deze brochure in aller handen was, een motie te doen aannemen tegen hen; van het Marxisme van allen iets beteekenden invloed te berooven.

Troelstra doet het in zijn enkele dagen voor het congres van 1906 verschenen brochure (pag. 21) den lezer *toeschijnen* alsof 1°. hij in den aanvang *niet* de twee punten van het agrarisch program die Gorter wilde geschrapt zien, had verdedigd; 2°. hij laat het den lezer *toeschijnen*, dat de partij *niet* die twee punten, overeenkomstig het voorstel der Marxisten heeft geschrapt (pag. 15—22, vooral 17). Beide is onwaar. Troelstra heeft zich aanvankelijk ten krachtigste tegen de schrapping der beide genoemde punten (zie pag. 14 dezer brochure) verzet, en het Haagsche congres heeft in 1905 de schrapping der twee punten uit het program der S. D. A. P. aangenomen.

Maar deze onware schijn had de uitwerking de leden der S. D. A. P. te overtuigen, dat er een motie tegen deze Marxisten, die politiek zoo onbekwaam waren en altijd zoo ten onrechte critiseerden, noodig was. De leden der S. D. A. P., velen onbekend met de agrarische kwestie, werden er door opgezweept. Die onware voorstelling had de uitwerking dat de leden der S. D. A. P., T's eigen organisatie, gebruikt werden voor de revisionistische persoonlijke politiek,

die niet kon doorgezet worden, als het Marxisme niet eerst onschadelijk was gemaakt.

Troelstra schreef in zijn artikelen in „Het Volk” van Juli 1905, dat door het optreden der Marxisten hem het vervullen van zijn taak onmogelijk was gemaakt, en dat de Marxisten desorganisatie in de leiding der S. D. A. P. hadden gebracht.

Onwaar was ook deze grootste en grofste aantijging. Het partijbestuur der S. D. A. P. onderzocht deze beschuldigingen 1) en kwam tot de conclusie, dat het optreden der Marxisten niet van dien aard was geweest om T. de hem opgedragen leiding der Partij onmogelijk te maken, en dat er van desorganisatie niets was gebleken.

Maar Troelstra handhaafde ook na dit onderzoek zijn verdachtmaking. Zij had de uitwerking, dat zij de leden der S. D. A. P. op het congres te Utrecht overtuigde, dat er een muilkorf voor de Marxistische richting moest worden gemaakt, zij had de uitwerking, dat de principieele politiek in Nederland, het principieele optreden tegen alle burgerlijke partijen, onmogelijk werd gemaakt. En die muilkorf was noodig om de persoonlijke revisionistische politiek door te zetten.

Van den aanvang af had Troelstra getracht in de debatten over de partijpolitiek persoonlijke elementen te brengen. Van den aanvang af, eerst in de agrarische kwestie, daarna in het schoolvraagstuk, toen in de debatten over de algemeene staking. Wij wezen daar reeds op.

Hij had dit echter tot nu toe slechts sporadisch gedaan.

Maar toen de Marxisten de geheele revisionistische strijdwijze, in de praktische politiek, aantastten, toen werd deze manier van het Marxisme te bestrijden de blijvende.

---

1) Op den eisch van Troelstra naar een onderzoek! Het is alleen in Holland, de kinderkamer van het socialisme, mogelijk, dat één persoon zoo iets eischen en gedaan krijgen kan. Maar het is tevens het beste bewijs, hoe de Reformisten de persoon tot het middelpunt maken der politiek, hoe hun politiek de persoonlijke is.

De herstemmingen van 1905 waren de aanleiding; de onwetendheid, de „instincten” der groote massa waren ongunstig voor de kritiek van Pannekoek e. a. op de houding der S. D. A. P.; Troelstra greep die gelegenheid toen aan om met zijn Marxistische tegenstanders af te rekenen.

Met de artikelen in „Het Volk” en met zijn brochure bracht hij den strijd tegen de Marxisten bijna geheel op het persoonlijk terrein over, hij beschuldigde hen den strijd tegen *hem* te hebben gevoerd.

Hij noemde den strijd der Marxisten tegen hem een strijd *om de leiding*. Niet om de partijgenooten in te lichten was het den Marxisten te doen, opdat zij zelf, zelfstandig, na ons en hem te hebben gehoord, een besluit zouden kunnen nemen, neen hij beschrijft onze bedoeling aldus (pag. 22 der brochure):

„Alleen indien men nu eenmaal heeft besloten, in 't belang der Partij of om persoonlijke redenen, hem van zijn plaats te dringen, bij de Partij en het publiek te diskrediteeren en hem door een ander te vervangen, is zulk een taktiek de eenig juiste.”

Naar zijne opvatting ging het dus niet om zakelijke discussies, gevoerd opdat de partij den besten weg zou kiezen, maar om een strijd tusschen personen of groepen, die, *evenals de burgerlijke partijen in het parlement*, kampen om de leiding der zaken, — eene opvatting die geheel en al op den bodem staat van het burgerlijk parlementarisme, met zijn tegenstelling van „leider” en „geleide” massa, die alleen maar den juisten „leider” heeft te kiezen, — eene opvatting die met sociaaldemokratie niets te maken heeft.

„Ik kan gemakkelijk aantoonen, dat de „Nieuwe Tijd”-groep mij door hare ontijdige en ondoordachte aanvallen in de meest kritieke oogenblikken de leiding der Partij onmogelijk heeft gemaakt.

Dat men als zulks is geschied, ... liefst zijn taak neerlegt, kan een kind begrijpen” (pag. 9).

De kritiek, die verheldering geeft, moet dus ophouden, omdat de „leider” anders zijn werkiust verliest!

Deze kleinheid, deze persoonlijkheid is het karakter van het Revisionisme. Zij is niet een persoonlijke fout

der leiders, zij komt uit de richting, het Revisionisme zelf voort. Daar het met kleine middelen den klassenstrijd wil voeren, met *persoonlijke* talenten en met *persoonlijke* compromissen, niet van het proletariaat met de bourgeoisie (dit is onmogelijk), maar van kamerfractie met kamerfracties, daarom zien zij ook vanzelf in de taktiek, die dit verhinderen wil, een aanval op de *personen* die dit willen doen. Hun richting is een persoonlijke, werkt met persoonlijke eigenschappen, elke aanval op hun richting voelen zij dus als een aanval op personen.

Over dezen karaktertrek van het Revisionisme zwijg ik nu verder. Ik zou mij anders medeplichtig maken aan het kleine persoonlijke. Slechts noode heb ik er over gesproken.

Maar men begrijpt, dat de geest der arbeiders, die, zooals allen die leven onder het kapitalisme, vanzelf op het kleine, het dagelijksche winstbejag is gericht, — en die eerst en alleen door het socialisme en de propaganda daarvoor uit dat kleine wordt gehaald, — door die taktiek weer in het kleine teruggestooten of gelaten werd. Als een pest drong deze beschouwing van den strijd de Nederlandsche arbeidersbeweging, voorzoover zij de sociaaldemokratie nastond, binnen, en vergiftigde het denken, of, waar zij een ongeschoolde massa vond, verwarde het.

Troelstra had geschreven:

„Ik weet zeker, dat de groote massa der Partij in deze zaken (van taktiek) eenstemmig met mij denkt. Maar laat zij het dan uitspreken! Laat zij niet schromen te zeggen, wat de ontwikkelde, ten klassenstrijd opgetrokken Nederlandsche arbeider wil. Laat zij paal en perk stellen, voor het te laat is, aan het dogmatisch drijven” (pag 96).

Deze oproep aan de nog maar zoo weinig geschoolde massa der partij (die van eene werkelijk marxistische praktijk en taktiek geen idée had) om een muilkorf te maken voor de Marxisten, was duidelijk. Hij werd prompt uitgevoerd.

Het Utrechtsche congres kwam.

De geest der leden der S. D. A. P., vooral ook die van de talrijke afdeelingen op het platteland, waar de verhoudingen klein zijn, was voldoende voorbereid.

De brochure was zóó kort voor het congres verschenen, dat Van der Goes, H. Roland Holst, Pannekoek, Gorter e. a. die er in werden aangevallen, niet hadden kunnen antwoorden.

De werktuigen, de sociaal-democraten, die gebruikt zouden worden, om de richting die hun groote voorgangers Marx, Engels, Kautsky hun hadden gewezen, te vernietigen in Nederland, zaten in de zaal. Men had de machine slechts in beweging te stellen en zij zou haar werk doen.

Er moest een weg geopend worden om de bourgeoisie te naderen. Schaper, Vliegen e. a. hadden dat al vaak openlijk gezegd, Tak had het mogelijk geacht, Troelstra het bedekt gewild. Om dien weg te openen moesten de Marxisten die er gesloten vóór stonden, weggeruimd.

Hunne meeningen, de kracht waarmede zij zich verdedigden, de onoverwinnelijke gedachte van het Marxisme had men nooit aangevallen, uit angst voor haar kracht. Men was na het schoolvraagstuk elk principieel debat uit den weg gegaan. Maar nu — met onwaarheid en kleinheid en persoonlijkheid zou men hen ten onder krijgen.

De arbeidersklasse, die niet door het socialisme is *geschoold*, is een gewillig werktuig in de handen van Demokraten, Anarchisten, Revisionisten. De hervormingen voor de arbeidende klasse liggen in de richting der maatschappelijke ontwikkeling. Elk, die er van spreekt en ze belooft, heeft dus voorloopig kans op succes. Eerst als de groot-industrie zelf de arbeiders heeft geleerd, — en ook dat kost vaak nog langen tijd, — dan zien zij het onjuiste van de burgerlijke Democratie, het Anarchisme, het Reformisme en Revisionisme, en het eenig juiste van den onverzoenlijken klassestrijd.

De Nederlandsche arbeiders in de S. D. A. P. waren zoover nog niet. Zij waren als was in de handen hunner leiders en keurden met groote meerderheid goed, dat hun beste theoretische verdedigers tot zwijgen gebracht, hun kracht vernietigd werd.

De resolutie, die de Revisionisten door de meerderheid lieten aannemen, constateerde, dat sinds eenige

jaren, stelselmatig *op zekere partijgenooten* het stempel van beginselzwakheid, opportunisme, revisionisme enz. wordt gedrukt *door andere partijgenooten*, die meenen *in het bijzonder bevoegd en verplicht te zijn* om de partij te bewaren voor „verwatering”, afwijking van de door het beginsel voorgeschreven lijn, enz., — zij betreurde dit misbruik van de vrijheid van kritiek, keurde het af en legde den plicht op om die kritiek binnen zoodanige perken te houden, dat *de waardigheid der partijgenooten* en de eenheid der partij wordt hoog gehouden.

De resolutie is eenzijdig. Wel wordt gezegd, dat de „andere partijgenooten” de eersten ook hebben „gegriefd”, maar niet waarmee. Er worden daar geen uitdrukkingen genoemd. De andere partijgenooten konden dus rustig blijven „grieven”.

De strijd der twee richtingen wordt als een strijd van personen voorgesteld. De Marxisten als pedante betweters, niet als vertegenwoordigers van een groote strooming. Het is maar een strijd van „sommige partijgenooten met eenige andere partijgenooten”!

De agrarische kwestie, het onderwijsvraagstuk, de staking, het ontwerp arbeidscontract, de strijd hierover, het was maar een persoonlijke strijd! Het gebruik van de woorden: opportunisme, revisionisme wordt veroordeeld. Maar het zijn de overal geldige woorden, de namen van twee stroomingen die overal bestaan. Men mag niet van verwatering en afwijking van het beginsel spreken! Maar het is de overtuiging der Marxisten, dat uw taktiek zwak is en van het beginsel afwijkt, en het is hun plicht hun overtuiging in het belang der arbeiders te uiten.

Het doet er niet toe! Gij wilt slechts personen aanvallen! Gij *zult* die woorden niet meer gebruiken, gij *zult* over uw overtuiging uw mond houden!

Op de huichelachtigste wijze wordt in de resolutie beweerd, dat de vrijheid van kritiek blijft bestaan; door het verbieden van de uitdrukkingen, die het Marxisme tegen het Opportunisme in den klassenstrijd gebruiken *moet*, — werd die vrijheid van kritiek opgeheven.

De vrijheid van spreken was van toen af in de S. D. A. P. vermoord.

Dit was het eerste resultaat van het Revisionisme, binnen de sociaaldemocratie.

De resolutie was natuurlijk bedoeld als een wapen voor de toekomst. Zoodra het Marxisme het zou wagen weer haar eigen taktiek voor te stellen, dan had men slechts te zeggen: Ah, daar zijn die personen weer met hun grievende beleedigingen. Maar hier is ook de Utrechtsche motie: Gij hebt te zwijgen.

Wij zullen in het verder verloop van onze beschouwingen aantonen, dat er geen enkele botsing tusschen de twee richtingen is geweest, of de Utrechtsche resolutie is zoo gebruikt.

Met haar hadden dus de Revisionisten de „macht”, op hunne wijze, veroverd. Hun „strijd om de leiding” was, op hunne wijze, beslist. Zij zouden die nu ook, op hunne wijze, gaan gebruiken.

De Marxisten waren onschadelijk gemaakt, althans men had een krachtig wapen tegen hen. De meerderheid der partijgenooten was in den waan gebracht, dat de strijd slechts een persoonlijke was en dat de Marxisten schandelijk hadden gehandeld tegen personen. De minderheid was vernietigd en de meerderheid tot werktuig geworden. De toenadering tot de bourgeoisie kon nu beginnen. Wij zullen zien, hoe, in korten tijd, de S. D. A. P. het karakter van revolutionaire klassepartij verloor.

V.

HET REVISIONISME GEBRUIKT ZIJN MACHT DE REVISIONISTISCHE PRAKTIJK

I. De blijde verwachtingen

Wij moeten nu iets terug gaan, vóór het congres te Utrecht, om, wat het Revisionisme nu in de practische politiek wenschte, te zien.

Want het spreekt van zelf, dat het dat ook al wilde vóór het Marxisme was neergeslagen, en dat het dit

al bijzonder duidelijk in 1905, het verkiezingsjaar vóó het Utrechtsche congres, moest toonen.

Wij zullen nu onderzoeken wat het Revisionisme wilde, wat het zich ten doel stelde, welke verwachtingen het had.

Daarna welke middelen het gebruikte om tot dat doel te komen en die verwachtingen te verwezenlijken.

En daarna in hoeverre het tot zijn doel is gekomen en hoe die verwachtingen zijn vervuld.

Dit toch moet de toetssteen voor het Revisionisme zijn. Als het waar is, dat het bereikte heeft beantwoord aan zijn wil, dat zijn middelen doel hebben getroffen, dat het met zijn verwachtingen juist had gezien, dan blijkt het Revisionisme een goede methode te zijn. Want elk Socialist, ook de Anarchist, ook de Marxist wil hervormingen.

Maar als het blijkt, dat de Revisionist vergeefs heeft gewild, dat zijn middelen geen doel troffen en dat zijn verwachtingen ijdel waren, dan zal hij blijken, evenals de Anarchist geen goede methode te hebben.

Wij meenen, dat het Revisionisme in Holland reeds getoond heeft, wat het kan en is, en dat reeds gebleken is, dat zijn methode niet de juiste is.

Dit zullen wij nu in wat volgt, trachten aan te toonen.

Wat is in onzen tijd de algemeene verhouding der klassen en der haar vertegenwoordigende politieke partijen, — en wat was de bijzondere verhouding in 1905?

De algemeene verhouding is deze:

Onder den aandrang van het proletariaat voegen zich de burgerlijke klassen in alle landen meer en meer bijeen. De oude leuzen die hen vroeger scheidden, doen grootendeels slechts tot het verdeeld houden der arbeiders dienst. De Tories en de Whig's in Engeland, de Jonkers en de Liberalen in Duitschland, de Radikalen en de Progressieven in Frankrijk, de Liberalen en de Klerikalen in Holland, hunne verschillen zijn verbleekt, het kapitalisme heeft hen verbonden tegen het proletariaat.

„Die, door het verbond der oude partijen tegen het proletariaat gevormde, meerderheid der burgerlijke

partijen verklaart zich, in Holland, of openlijk zoowel tegen grootere uitbreiding der politieke rechten van de arbeidersklasse, zoowel tegen grootere demokratisering onzer staatsinstellingen, als tegen uitbreiding der sociale wetten op een wijze die de heerschende klassen eenig geld zou kosten. Dit doen b.v. de Oud-Liberalen en de partij van Lohman. Of zij geeft valsche, niets zeggende leuzen uit. (Liberale Unie, de Katholieke partij, een deel van de partij van Kuyper.)

Dezelfde meerderheid is daarentegen vóór uitbreiding van de militaire lasten en verslechtering van het beetje bestaande sociale wetgeving (Ongevallenwet).

Die meerderheid omvat in Holland de groote meerderheid der „rechterzijde” en de grootere helft der „linkerzijde”.

De minderheid der burgerlijke politieke partijen, een onbeduidende en machteloze minderheid, spreekt (in de hoop de arbeiders en andere groepen, die van het kapitalistische stelsel slechts de nadeelen lijden, voor een deel althans te vangen als kiezers), zich uit voor het of een algemeen kiesrecht en voor een reeks sociale maatregelen, — *zonder ook maar eenigszins aan te geven, hoe die te bekostigen zijn als men het militarisme niet aantast, eene aantasting waartoe deze minderheid niet te vinden is.*

Het is in het belang dezer minderheid zich zoo „vooruitstrevend” mogelijk te toonen, omdat dit haar eenige kans is de elementen uit de uitgebuite klassen als stemvee mee te krijgen. Deze minderheid omvat de kleine minderheid der rechterzijde en de kleine helft der linkerzijde. Evenwel is deze zelfde minderheid der burgerlijke politieke partijen, — het blijkt uit haar daden en woorden, — altijd bereid de regeering te aanvaarden in samenwerking met de conservatieven, en dan haar „democratie” en haar „vooruitstrevendheid” op den mestvaalt te werpen.” 1)

Met andere woorden: De vrijzinnig-democraten zijn bereid om samen te gaan met Borgesius en Beaufort, met Liberale Unie en Conservatief-Liberalen. Zij werpen om dit te kunnen doen, zoodra zij aan de macht kunnen

1) Uit een artikel van Van Ravesteyn in „De Tribune”.

komen, hun democratisch „beginsel” weg, om alleen het liberale, het vrijzinnige te behouden. En zoo staat het, aan den anderen kant, met de „democraten” Kuiper, Talma, Van Vliet, Nolens en Passtoors, deze behouden het klericale en smij en het democratische in den hoek. De zoogenaamd radikale of democratische burgerlijke minderheid gaat met de groote partijen samen, zoodra zij kan, en strijdt tegen, onderdrukt, bemoeielijkt het proletariaat.

Dit is de algemeene toestand. Hoe was nu de bijzondere toestand in 1905?

De rechtsche democraten, Kuiper en Talma en de katholieke democraten hadden van 1901 tot 1905 getoond wat zij waren: wachthonden van het kapitalisme.

De „linksche” democraten der Liberale Unie hadden nu voor de verkiezingen een nieuwe leus: het blanco-artikel.

Om het Algemeen Kiesrecht mogelijk te maken, wilden zij in de Grondwet over het kiesrecht zetten . . . niets bepaalds. Van die zijde: een schijnleus, een poging tot uitstel, een blinddoek voor het proletariaat.

En daarmede gingen de Vrijzinnig-Democraten, even begeerig om met de Liberalen aan de macht te komen als voor eenige jaren Kuiper om met de Conservatief-Geloovigen te regeeren, mee!

De Vrijzinnig-Democraten zoeken *altijd* in de eerste plaats zich met de andere vrijzinnigen te verbinden, zij willen in de eerste plaats een leuze, die hen aan de liberalen bindt.

Maar tegelijk willen zij, dat die leuze zóó is, dat zij het proletariaat er mee kunnen bedriegen, aan hun lijn en op sleeptouw houden.

Een leuze die in werkelijkheid tot *niets* bond, die moest hen met hun natuurlijke bondgenooten, de liberalen, binden. Maar dezelfde leuze moest een schijn hebben, die de arbeiders kon begoochelen. 1)

Daarvoor diende het blanco-artikel. Deze „schoonste uitvinding der eeuw” was daarvoor gemaakt.

De vrijzinnig-democraten grepen die leuze met beide handen aan.

1) Wij zullen zien dat zij in 1909 dat zelfde spel spelen.

In deze omstandigheden is het eerste, het alles beheerschende belang eener arbeiderspartij, die meer wil zijn dan een partij van arbeiders, doch die in de eerste plaats versterking van de macht der arbeiders door vergrooing van hun klassebewustzijn nastreeft, haar eerste belang is: vóór alles de manoeuvres der partijen te doorgronden en aan de kaak te stellen.

Wat deed de S. D. A. P.?

Wij zagen het reeds. In plaats van zich streng aan haar eigen leus: algemeen kiesrecht (toen nog voor mannen alleen) te houden, en bij de herstemming onthouding te gebieden in alle gevallen waar geen voorstander van algemeen kiesrecht te steunen was, steunde zij... de geheele linkerzijde, ook die liberalen, die van het blanko-artikel slechts een schijnleuze maakten, die er over huichelden of zwegen, of tegenstanders er van waren.

De S. D. A. P. zette van af 1905 haar politiek dus op één kaart: de vooruitstrevendheid — nog niet eens der geheele „demokratische” minderheid van alle burgerlijke partijen (liberalen en klerikalen) — maar van de geheele linkerzijde. Een vooruitstrevende linkerzijde, die nota bene de Liberale Unie zoowel als de vrijzinnig-demokraten omvat, d. w. z. zoowel de elementen, wier belang het is den demokraat uit te hangen, als de uitgesproken kapitalistisch-gezinde liberalen.

Een vooruitstrevende linkerzijde, die, door de Liberale Unie heen, vastzit aan de conservatieve liberalen, de meest oprechte vijanden der arbeiders.

Er waren Marxisten, wij beschreven het reeds gedeeltelijk, die toen reeds duidelijk zagen, dat dat steunen der linkerzijde de S. D. A. P. zou verlammen en berooven van haar kracht. Er waren Marxisten, die zagen, dat, als de S. D. A. P. zich voegde bij de linkerzijde, dit de antithese niet zou verzwakken maar versterken.

De Revisionisten zagen in de liberalen en vrijzinnig-demokraten niet de kapitalistische partijen, die, de een met deze, de andere met die middelen, het proletariaat willen houden in onderdrukking en ver van de macht, zij zagen in die partijen niet de organen die de macht

van het kapitalisme verdedigen in de eerste plaats, maar . . . in de eerste plaats partijen, die min of meer hervormen willen.

De Revisionisten zagen *metterdaad* ook den werkelijken grond der antithese niet: de twee groote kapitalistische partijen, die hun oude ideologie, hun oude ideeën en frases, welke voor hen zelf, voor hun strijd onder elkaar, weinig beteekenis meer hebben, nu gebruiken om de arbeiders te verdeelen en af te houden van het socialisme.

De Marxisten zagen èn in de partij van Lohman, èn in die van Kuiper, èn in die van Treub, èn in die van Borgesius èn in die van Tydeman, hoewel zij niet ontkenen dat er verschil van nuance tusschen deze is, in de eerste plaats de organen der bourgeoisie, die, de eene op deze, de andere op gene wijze, de arbeiders *onder* willen houden.

En zij meenden, dat alleen dan de bedriegelijke antithese klerikaal-liberaal gebroken wordt, — niet als de sociaaldemokraten méégaan met de liberalen (daardoor wordt de antithese sterker), — maar wanneer door de vaste principieele taktiek der sociaaldemokraten die zich tegen het geheele kapitalisme richt, de geloovige arbeiders geleidelijk anders worden en den klassenstrijd mee gaan strijden.

Daarom eischten deze Marxisten geen anti-Kuiperpolitiek, een vasten kiesrecht-eisch en in geen geval meegaan met de geheele linkerzijde.

Zien wij in bijzonderheden hoe de Revisionisten dachten en handelden.

Reeds in 1902 had Troelstra (in de Brochure „Theorie en Beweging” pag. 39) geschreven:

„Het optreden der sociaaldemokratie in het parlement moet wel leiden tot het compromis. Zeker bestrijdt zij daar de burgerlijke partijen en de regeering; maar zij zal meer-malen gedwongen zijn, de regeering te steunen (men denke aan Italië en Frankrijk), en dan kan zij zich niet meer geheel onttrekken aan de verantwoordelijkheid voor het bestaande. En deze noodzakelijkheid dwingt haar van zelf tot compromissen met de burgerlijke klassen.”

De aanhaling van de voorbeelden Italië en Frankrijk

bewijst, dat toen al aan een vast steunen van, een vast meegaan met een of andere partij werd gedacht.

Op het verkiezingskongres van 1905 in den Haag namen vele Revisionisten zich dan ook feitelijk reeds den vasten steun aan de liberalen, aan de linkerkzijde voor.

Leiden en Middelburg hadden voorgesteld bij de herstemmingen alléén hen te stemmen, die vóór onmiddellijke invoering van het algemeen kiesrecht waren. Wijnkoop en Henriette Roland Holst o. a. verdedigden dat voorstel krachtig. Maar Tak zeide:

„Blijkt het dat de arbeiders willen: Kuyper moet weg, dan zullen wij de leiding nemen.”

Hij stemde dus al van te voren in met het stilzwijgend compromis met de liberalen.

En Troelstra ried aan om de voorstanders van het blanco-artikel in elk geval te steunen, ook al wilden zij het A. K. nog niet invoeren.

„Wat ik heb gezegd is dit: *van de voorstanders van het blanco-artikel kan men geen onmiddellijke invoering van het A. K. eischen.* Al wat men van hen eischen kan, is bereidverklaring om op het blanco-artikel algemeen kiesrecht te schrijven.”

Troelstra ging dus in op de listen der Liberale Unie, en ried, met hen te steunen, feitelijk meegaan met de linkerkzijde aan.

En wel had Tak geschreven („Het Volk” van 27 April 1905):

„In de tegenwoordige politieke omstandigheden is voor ons tusschen Treub en Karnebeek geen verschil’,

maar hij bedoelde deze uiting in de praktijk blijkbaar in dien zin, dat men èn Treub èn Karnebeek steunen moest. Dit geschiedde, en toen de bedoelde Marxisten kritiek op dit steunen door de arbeiders en het niet ontraden van dien steun bleven oefenen, schreef Troelstra in zijn grooten aanval op de Marxisten in Juli 1905, dat de sociaaldemokraten en de arbeiders den juisten weg waren gegaan:

„De uitslag (T. in „Het Volk” van 21 Juli 1905) der verkiezingen van 16 Juni stelde het lot der burgerlijke partijen in onze handen.... Wij toch hebben den doorslag

gegeven in 14 distrikten, waar zelfs de bloote onthouding van stemmen door de onzen, Kuyper de overwinning zou hebben bezorgd. Anderzijds was het zeker, dat de liberalen, zelfs al wonnen zij het in alle 31 distrikten... het nooit boven 48 zetels zouden kunnen brengen. Tweeërlei winst was dus hier voor ons te behalen: 1°. de reaktie... te doen tuimelen, en 2°. de antithese... tot een feitelijke onmogelijkheid te maken."

En verder:

„Van nog grooter beteekenis, niet slechts voor onze partij, doch voor de gansche Nederlandsche politiek, is het feit, dat door het optreden der soc. dem. kiezers bij de herstemmingen een parlementaire toestand is geschapen, die de beruchte antithese misschien zelfs officieel en moreel, in elk geval plotseling onmogelijk maakt."

En nog verder:

„Kuyper er onder en de liberalen er niet bovenop — is er voor ons sterker positie denkbaar?"

Het Revisionisme stelde dus 1°. de linkerzijde boven de rechter, 2°. de parlementaire politiek in de Kamer boven de bewustwording van het geheele proletariaat, 3°. de politiek in de Kamer boven die daarbuiten, 4°. de antithese als een onnatuurlijke, door een soort boerenbedrog van Kuyper gemaakte tegenstelling, die wég moest en door een klein parlementair middel verdwijnen zou, 5°. het plotselinge kleine voordeel van Kuyper's verdwijning boven het blijvende van de bewustwording der arbeidende klasse door een principieele politiek naar links en rechts.

En onmiddellijk, nadat men het liberale blok (van Karnebeek tot Drucker) gevolgd was, moest nu ook komen, wat, zooals wij reeds uiteenzetten, altijd komt, als men de principieele taktiek verlaat: de voorspiegeling aan de arbeiders van verwachtingen die niet vervuld worden. Men moest aan de arbeiders nu meer doen verwachten van den liberaal dan van den klerikaal, omdat men hem gesteund had zooals men hem eerst gesteund had, omdat men meer van hem verwachtte.

Troelstra schrijft (in de „Stem des Volks" van 11 Nov. 1905) over

„De verwachtingen, die de socialistische kiezers van 28 Juni aan 't optreden dezer (liberale) regeering vastknoopen:"

„Die kiezers toch hebben *hunne redenen* gehad, om tegen Kuypers op de liberalen, zelfs op Karnebeek en Roëll, te stemmen.”

„Zij zouden dit niet hebben gedaan, indien zij niet meenden, daarmee *de kans te krijgen* 1) op een regeering, die juist ten opzichte van datgene, wat zij in Kuypers zoo afkeurden, meer in hun geest zou werkzaam zijn.”

En daarom biedt T. de volgende rekening aan :

NOTA.

Aan Mevrouw Blanco Concentratie

Binnenhof, den Haag.

Voor aan UEd. geleverd.

28 Juni 1905.	16 districten	Prijs. Vrije organisatie. Blanco artikel zonder leelijks er aan. Sociale hervormingen.
------------------	-------------------------	---

(De politiek wordt hier duidelijk als een handel opgevat.)

En als de sociale hervormingen, waarop de kiezers meenden *kans te hebben*, worden genoemd :

„Vrije uitoefening van het vereenigingsrecht en van alle politieke burgerrechten, ook voor civiele en militaire ambtenaren en beambten, — uitvoering der plannen in zake het blanco-artikel in dien zin, dat daardoor het algemeen kiesrecht niet gebarrikadeerd of reeds bij voorbaat bedorven en verzwakt, doch *bevorderd* wordt, — een sociale hervorming, die de arbeiders niet met nieuwe plichten en uitgaven *belast*, doch hun den last *verlicht*, dien het kapitalisme op hen laadt, — kerkeloos volksonderwijs, dat hen verstandelijk sterker maakt in den strijd ter verheffing hunner klasse, — democratische belastinghervorming en ingrijpende bezuiniging op militaire uitgaven met invoering van een volksleger, teneinde voor de gewenschte hervormingen het geld los te krijgen, — ziedaar wel het minste wat wij van deze Regeering eischen, *zal haar optreden beantwoorden aan de beweegredenen, die de socialistische kiezers op 28 Juni naar de liberalen kant dreven.*” 2)

Duidelijker kan niet gezegd worden, dat men van de liberalen grooten steun verwachtte.

1) Cursiveeringen van ons.

2) Cursiveeringen in deze aanhaling van ons.

En geheel in overeenstemming daarmee was, wat nu óók onmiddellijk volgde en wat met de te groote verwachtingen omtrent de liberalen één geheel vormt: de opgeblazen overschatting van de *eigen* macht. Evenals men dacht, dat van de liberalen heel wat kon komen, als men hen nu maar voortdreef, zoo dacht men ook, dat van de eigen drijfkracht nu heel wat praktisch, heel wat hervorming komen zou.

De macht der partij was niet veel vooruit gegaan en het aantal kiezers aan de zijde der S. D. A. P., hoewel flink vermeerderd, was nog gering. Maar de verhoudingen *in de Kamer* waren zoo gunstig!! Dus, redeneerden de Revisionisten, nu is het oogenblik daar van groote verbeteringen voor de arbeiders. „Kuyper er onder en de liberalen er niet bovenop — is er voor ons sterker positie denkbaar?” Het echte Revisionisme, om van die toevallige partijverhoudingen in de Kamer zooveel te verwachten!

Troelstra schrijft (in zijn brochure inzake Partijleiding pag. 67 vlgg.):

„Het was op 7 Oktober, dus eenige weken vóór de begrotingsdebatten, dat ik aan het P. B. een nieuw plan van agitatie en propaganda voorstelde, *met het oog op de nieuwe Regeering*. 1) Deze zou, meende ik, de arbeiders niet tarten en provoceeren, als de vorige; zij zou echter, gebonden als zij is aan alle kanten, evenmin uit zichzelf belangrijke hervormingen ten bate der arbeidende klassen voorstellen. Van de georganiseerde arbeiders, onder aanvoering onzer Partij, moest thans een positieve aktie uitgaan. Niet *wachten* tot de Regeering met wetsontwerpen kwam en dan tegen die ontwerpen agiteeren; neen: zelf een program van direkte eischen opstellen, deze verder uitwerken en formuleeren en op hunne verwezenlijking bij de Regeering aandringen.”

Troelstra deed dus het voorstel:

„*Uit de verkiezingen af te leiden* 1) een program van versterking en verheffing der zelfstandige organisatie der arbeidersklasse en hunner klasse in het algemeen.”

De samenwerking der liberalen en sociaal-demokraten (mogelijk geworden door den steun der laatsten bij de herstemmingen en door het feit dat de liberalen

---

1) Cursiveering van ons.

net niet genoeg zetels hadden om alleen meerderheid te zijn), — der liberalen geschoven door de sociaal-demokraten, der sociaal-demokraten in gespannen uitzien naar wat de liberalen, door hen voortgedreven, nu voor groots zouden doen, dat was dus de Revisionistische Taktiek der Blijde Verwachting.

Die overschatting van de eigen macht, die gedachte dat men, door den steun aan links, door het toeval der herstemmingen, door de toevallige macht in het Parlement, door de slimheid der politieke berekening en der persoonlijke parlementaire politiek nu groote noodige hervormingen zou kunnen bereiken, die overschatting voltooit het beeld van het Revisionisme, dat wij hier voor de Nederlandsche arbeiders moeten schetsen.

Het bestaat nu uit de volgende trekken:

Ten eerste: steun zoeken, bij niet-proletarische groepen, ook met niet-proletarische middelen (agrarische politiek); bij proletariërs met middelen die het klassebewustzijn onderdrukken (secteschool-taktiek); persoonlijke politiek. En verder:

Links boven Rechts. De parlementaire politiek boven de politiek der massa. De Kamerfractie de eigenlijke leider *boven* de organisatie. 1)

De antithese niet begrepen als list van het geheele kapitalisme, alleen door de bewustwording der massa te verijdelen en te vernietigen, maar als een bedrog van de klerikalen alleen, dat verdwijnt door een ver-

1) Vóór het Congres te Utrecht was het ook al duidelijk gebleken, hoever de Revisionisten met het onafhankelijk en oppermachtig maken der Kamerfractie wilden gaan. Troelstra stelde toen voor (pag. 101 zijner brochure „Over Partijleiding”), dat de Kamerfractie, „die de Partij vertegenwoordigt, wel niet officieel, maar feitelijk in de Kamer, *des in de praktische politiek*” meer invloed zou krijgen. Het was niet genoeg dat twee leden der fractie in het Partijbestuur zouden zitten, zij moest „zelve over *politieke* beslissingen en uitingen van het P. B. niet slechts worden *gehoord*, doch daaraan, evenals de redactie van het orgaan, praktisch en verantwoordelijk meewerken. De *politieke leiding* der Partij, dus die van elke groote beweging, dient te berusten bij den Algemeenen Raad van P. B., Kamerfractie en Hoofdredactie, de drie algemeene partij-organen, die aan die beweging leiding en uitvoering geven.”

Wat de bedoeling van deze reorganisatie was, komt bijzonder duidelijk in het licht op de volgende blz. der brochure (pag. 102): „De redactie van het orgaan kan het best onder de persoonlijke verantwoordelijk-